

บทที่ 3

ระเบียบวิธีการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้ศึกษาต้องการเสนอให้เห็นถึงวิถีคิด และเสียงของผู้หญิงที่เผชิญกับการที่ถูกสามีนอกใจไปมีผู้หญิงคนอื่น การถูกลดสถานภาพ คุณค่าและศักดิ์ศรีของตนลง ทั้งสถานภาพทางเศรษฐกิจ ทางสังคมและทางกฎหมาย เป็นต้น โดยให้อีกโอกาสผู้หญิงได้สะท้อนประสบการณ์ตรงที่เกิดขึ้นจริงกับชีวิต ซึ่งยากที่จะทราบได้ว่าปัญหานี้จะเกิดขึ้นกับเราในอนาคตข้างหน้าก็เป็นได้ ไม่มีใครรู้กับสิ่งที่จะเกิดขึ้นในชีวิตของผู้หญิง ภรรยา และแม่ของลูก

วิธีการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้นำระเบียบวิธีวิจัยเชิงสตรีนิยม คือ วิธีการ มุมมองและความรู้ที่ผลิตได้จากกระบวนการทัศน์ ทฤษฎี ปฏิบัติ และการเปลี่ยนแปลงสังคม หรือสร้างการซ้อนทับของอำนาจและความสัมพันธ์หญิงชาย โดยเสนอให้เห็นวิถีคิดและเสียงของผู้หญิง ที่มีจุดมุ่งหมายสำคัญในการนำเสนอให้เห็นชีวิตและประสบการณ์ตรงที่เกิดขึ้นในชีวิตของผู้ถูกศึกษา และทำความเข้าใจจากมุมมองของกลุ่มเป้าหมายเอง โดยศึกษากลุ่มผู้หญิงที่เป็นภรรยาหลงที่สามีนอกใจไปมีผู้หญิงอื่น ซึ่งได้รับความเจ็บช้ำทรมานทั้งทางร่างกายและจิตใจ จากสามีอันเป็นที่รัก

เพื่อนำเสนอให้เห็นถึงชีวิตของภรรยาหลง ว่าเขายอมรับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นเพียงใด และต้องรับรู้และเผชิญกับความรุนแรงตลอดจนทางเลือกที่จะจัดการปัญหาได้อย่างไร โดยใช้วิธีการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพและวิเคราะห์กรณีศึกษา (Case Study) จากการสัมภาษณ์ การสังเกต และการบันทึกข้อมูล เขียนอธิบาย โดยมองแบบแผนที่เกิดขึ้นจากหลาย ๆ กรณีตัวอย่าง จัดหมวดหมู่ข้อมูล ด้วยความกระชับและครบถ้วน รวมทั้งนำเสนอกรณีตัวอย่าง 10 กรณี เพื่อเปรียบเทียบให้เห็นความเหมือนและความแตกต่างเป็นการวิเคราะห์ และประเมินผลประสบการณ์ต่าง ๆ ในภาพรวม เพื่อให้เห็นสถานการณ์ของชีวิตแต่ละคน และเป็นอุทาหรณ์ในการดำเนินชีวิตอย่างไม่ประมาทและมีสติ ในการศึกษาครั้งนี้ เลือกใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีที่ใช้ในการศึกษา ดังนี้

แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Source)

ศึกษาจากเจ้าของเรื่องโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เป็นคำถามที่เปิดกว้าง เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายได้เล่าเรื่องจากประสบการณ์จริงในชีวิต เป็นการพูดคุยแบบไม่เคร่งครัด

โดยผู้ถูกสัมภาษณ์จะเป็นผู้เล่าเรื่องให้ฟัง และผู้วิจัยเป็นผู้ตั้งคำถามโดยมีการใช้แบบสอบถามที่มีการตั้งคำถามประเด็นที่เจาะจงเฉพาะเรื่องที่ต้องการศึกษา เพื่อให้ตรงกับประเด็นที่ต้องการทราบและจะช่วยให้สะดวกในการสัมภาษณ์ เก็บข้อมูลและการสังเกตการณ์ระหว่างสัมภาษณ์ด้วย เพราะเป็นประเด็นที่อ่อนไหวต่อความรู้สึกมาก จึงจำเป็นต้องมีการเตรียมตัวและระมัดระวังในการสัมภาษณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องให้เกียรติ และเคารพในความเป็นตัวตนของเขาอย่างเข้าใจและจริงใจ

แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ(Secondary Source)

ศึกษาจากหนังสือวิชาการ วิทยานิพนธ์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของสถาบันต่าง ๆ เอกสารจากองค์กรสตรี ที่ช่วยเหลือผู้หญิงที่ประสบปัญหาโดยตรง ได้แก่ มูลนิธิเพื่อนหญิง มูลนิธิผู้หญิง องค์กรต่างๆ และข้อมูลในอินเทอร์เน็ต รวมทั้งเข้าร่วมฟังการบรรยาย และสัมมนาที่เกี่ยวข้องในเรื่องความรุนแรงในชีวิตคู่

ประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ศึกษาจากประสบการณ์ตรงของผู้หญิงที่เป็นภรรยาหลง เพื่อสะท้อนความเป็นจริงทางสังคมของผู้เป็นภรรยาในฐานะผู้ถูกกระทำ และเน้นภาวะวิสัยร่วมระหว่างผู้ศึกษาและผู้ถูกศึกษา โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงพื้นที่ที่ทำการศึกษาในกรุงเทพมหานคร โดยแบ่งเป็น ภรรยาหลงที่จดทะเบียนสมรส ทั้งสิ้น 10 คน เพื่อสัมภาษณ์ และเก็บข้อมูล โดยใช้วิธี Snow ball Technique รวมอยู่ด้วย โดยเริ่มจากภรรยาหลง 1 คน และแนะนำภรรยาหลงที่ประสบปัญหาและได้รับความรุนแรงอีก 1 คน แนะนำ ต่อๆกันไปจนครบ 10 คน โดยแบ่งเป็นภรรยาหลงที่เป็นแม่บ้าน 5 คน และภรรยาหลงที่ทำงานนอกบ้าน 5 คน ในหลายอาชีพ และต่างสถานภาพในสังคม โดยไม่จำกัดอายุและขอบเขตของเนื้อหา เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของภรรยาหลงในหลายสถานภาพ หลากหลาย บทบาทและอาชีพ ว่าเขาดัดจริตใจเผชิญกับความรุนแรงและได้รับผลกระทบต่อสถานภาพของภรรยาหลง ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และกฎหมาย ตลอดจนหาทางออกและจัดการปัญหาการที่สามีนอกใจตนเองได้ด้วยวิธีการอย่างไร ซึ่งแต่ละคนต่างเหตุผล ต่างสถานการณ์ ทำให้เกิดมุมมอง วิธีคิด และทางเลือกที่แตกต่างกันตลอดจนการตัดสินใจก็ต่างกันด้วย

ในการเก็บข้อมูลครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้หากกลุ่มกรณีศึกษาค่อนข้างยากและใช้เวลานาน เพราะเป็นเรื่องที่ผู้หญิงไม่ค่อยเปิดเผยข้อมูลนี้ต่อบุคคลอื่นโดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่จะยินยอมเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณะชนได้ทราบ แต่เมื่อผู้ศึกษาได้เข้าไปขอสัมภาษณ์ผู้ที่ประสบปัญหาคนแรก ที่อนุญาตให้ข้อมูลตามขอบเขตของการศึกษา กลุ่มกรณีศึกษาคนนี้ก็จะมีแนะนำให้ไป

พูดคุย ขอข้อมูลกับผู้ที่ประสบปัญหาคนอื่นอีก แนะนำต่อกันไปจนครบ 10 คน โดยผู้ศึกษาหา
กลุ่มกรณีศึกษาจากบุคคลคนที่อยู่รอบข้าง คนที่ทำงาน คนรู้จัก เพื่อน องค์กรสตรีหรือแม้แต่
ครอบครัวด้วย เป็นต้น

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

การใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลและเป็นแนวคำถามเพื่อทำ
การสัมภาษณ์ โดยให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ถ่ายทอดประสบการณ์ตรงจากการเล่าเรื่อง โดยให้การ
สัมภาษณ์เชิงลึกแบบปลายเปิด ในหัวข้อคำถามในเนื้อหาของแบบสอบถามแบ่งเป็น 6 ตอน
ดังนี้

ตอนที่1 ข้อมูลพื้นฐานของภรรยาหลวงที่จดทะเบียนสมรส เป็นคำถามปลายเปิดและ
ปลายปิด ได้แก่ ชื่อ นามสกุล อายุ อาชีพ รายได้ต่อเดือน การศึกษา ศาสนา สถานภาพสมรสใน
ปัจจุบัน จำนวนปีที่แต่งงาน ระยะเวลาที่ท่านและสามีใช้ชีวิตคู่ร่วมกันและจำนวนบุตร เป็นต้น

ตอนที่2 ข้อมูลทั่วไปของสามีซึ่งสอบถามจากภรรยา เช่น อายุ อาชีพ รายได้ ที่อยู่
การศึกษา ศาสนา ประวัติการนอกใจภรรยา ประวัติการติดยาเสพติด การติดสุรา การติดการ
พนันและภูมิหลังของครอบครัวสามีเคยมีการนอกใจของพ่อแม่ หรือ ภูมิหลังของครอบครัวสามี
เคยมีการใช้ความรุนแรงในครอบครัว เป็นต้น

ตอนที่3 การที่สามีนอกใจไปมีผู้หญิงอื่น ภรรยาหลวงต้องรับรู้และเผชิญกับความ
รุนแรงในชีวิตคู่จากการที่สามีนอกใจภรรยา เช่น

3.1 เหตุรุนแรงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ในขณะที่สามีนอกใจไปมีผู้หญิงอื่น

3.2 วิธีการและรูปแบบความรุนแรงต่อภรรยาหลวงทั้งทางร่างกาย จิตใจและทางเพศ
การถูกละทิ้งเพิกเฉย ตลอดจนการทำร้ายกันและกัน รวมทั้งผลกระทบของความรุนแรงที่เกิดขึ้น

3.3 ความถี่ของการเกิดปัญหาความรุนแรง

3.4 การดำเนินคดีและการส่งฟ้องศาล

3.5 การแสวงหาความช่วยเหลือจากองค์กรต่างๆ เป็นต้น

ตอนที่4 ภรรยาหลวงกับสถานภาพความเป็นภรรยาที่ถูกต้องตามกฎหมาย เช่น

4.1 ปัญหาความรุนแรงในชีวิตคู่ที่เกิดขึ้นจากการที่สามีนอกใจไปมีผู้หญิงอื่นนั้น ส่งผล
กระทบต่อสถานภาพความเป็นภรรยา

4.2 การที่สามีนอกใจภรรยานั้น คุณได้รับผลกระทบต่อสถานภาพทางด้านต่างๆ
ได้แก่สถานภาพด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านกฎหมาย ด้านครอบครัวและอื่นๆ

ตอนที่ 5 ทางเลือกที่ภรรยาหลงเลือกจัดการปัญหาที่สามีนอกใจเช่น ยังอยู่กับสามี อุดหนุนจ่ายอมต่อภาวะดังกล่าวเพื่อลูกและครอบครัว แยกกันอยู่แต่สามียังคงรับผิดชอบครอบครัว แยกทางกันเด็ดขาด หย่าร้างโดยการจดทะเบียนหย่า ฟ้องหย่าและอื่นๆ เป็นต้น

ตอนที่ 6 ข้อคิดเห็นต่อ“ทางเลือกของภรรยาหลง ในการจัดการปัญหาความรุนแรงของครอบครัว กรณี สามีนอกใจภรรยา”

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลพื้นฐานทั่วไป และบันทึกคำสัมภาษณ์ พูดคุยอย่างเป็นกันเองของภรรยาหลง(ที่จดทะเบียนสมรส)ที่ถูกสามีนอกใจไปมีผู้หญิงอื่น 10 คน โดยใช้เทปบันทึกเสียงในการเก็บข้อมูลและถอดข้อมูลจากเทปมาเรียบเรียงเป็นองค์ความรู้ในการวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล

การนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาเรียบเรียงในแต่ละคนที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย โดยแบ่งภรรยาหลง เป็น 2 กลุ่ม คือภรรยาหลงที่เป็นแม่บ้านและ ภรรยาหลงที่ทำงานนอกบ้าน โดยจัดหมวดหมู่ว่าได้รับความรุนแรงในครอบครัวในลักษณะใด ถูกกลดสถานภาพในด้านใดบ้าง และจัดการกับปัญหาที่สามีนอกใจด้วยวิธีการใด โดยการศึกษาเปรียบเทียบภรรยาหลงแต่ละคน ที่ต่างอาชีพ ต่างอายุ และต่างสถานภาพในสังคม ตลอดจนนำเสนอข้อมูลจากการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ในรูปแบบของการจัดหมวดหมู่หัวข้อ และกระชับเข้าใจง่าย ของแต่ละคนรวมทั้งสิ้น 10 คน โดยนำเสนอ ใน 6 ตอน ที่ได้กำหนดไว้

ข้อจำกัดในการศึกษา

ปัญหาความรุนแรงของครอบครัว ที่เกิดขึ้นจากกรณีที่สามีนอกใจภรรยานั้น เป็นปัญหาที่ค่อนข้างละเอียดอ่อนต่ออารมณ์ความรู้สึก และ ยากที่จะหาใครมาเปิดเผยเรื่องส่วนตัวในครอบครัวที่ตนเองถูกสามีทำร้าย รวมทั้งเป็นเรื่องยากที่ผู้หญิงจะเปิดเผยสถานภาพสมรสที่มีปัญหาของตนเองให้กับผู้อื่นได้ศึกษา ตลอดจนแบบสอบถามและการเล่าประสบการณ์ตรงของกลุ่มเป้าหมาย อาจจะไม่ตรงกับความเป็นจริงบ้าง ยังคงมีการปิดบังข้อมูลในบางคำถามที่แท้จริง และอาจจะไม่ตอบคำถามในบางกรณีได้ จึงเป็นอุปสรรคมากในการทำวิจัย

หลักจริยธรรมการวิจัยและแนวปฏิบัติในการเก็บข้อมูล

การเก็บข้อมูลครั้งนี้ ผู้ศึกษาให้ความสำคัญอย่างยิ่งต่อหลักจริยธรรม ความซื่อสัตย์ โดยคำนึงถึงหลักการด้านจริยธรรม 3 ประการ คือ ประการแรก รักษาความลับของผู้ให้ข้อมูล ประการที่สอง ความสมัครใจในการตอบคำถามของผู้ให้ข้อมูล และประการสุดท้าย การลดอันตรายหรือปัญหาที่อาจเกิดขึ้นกับผู้ให้ข้อมูล ให้น้อยที่สุดหรือไม่มีเลย จากหลักการดังกล่าว การวิจัยนี้จึงกำหนดแนวปฏิบัติในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. การให้คำยินยอมก่อนการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยให้รายละเอียดของการเก็บข้อมูล และชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษาให้กับผู้ให้ข้อมูลทราบก่อนทำการสัมภาษณ์ทุกครั้ง และจะทำการสัมภาษณ์ต่อเมื่อผู้หญิงให้คำยินยอมเท่านั้น รวมถึงขอความยินยอมในการที่ผู้วิจัยจำเป็นต้องอัดเทปบันทึกเสียงด้วย เมื่อถึงข้อคำถามที่มีความอ่อนไหว และเป็นเรื่องส่วนตัว ผู้ศึกษาย้ำถึงสิทธิในการที่จะไม่ตอบคำถามหากไม่ต้องการตอบอีกครั้ง และขอความยินยอมในการถามคำถามดังกล่าวด้วย

2. การสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการเป็นส่วนตัวมากที่สุด ผู้ศึกษาสัมภาษณ์ต่อเมื่อไม่มีผู้อื่นที่สามารถได้ยินการสัมภาษณ์ ทั้งนี้เพราะผู้วิจัยไม่สามารถรู้รายละเอียดล่วงหน้าได้ว่าผู้ให้ข้อมูลที่ตนกำลังสัมภาษณ์อยู่นั้นเป็นผู้ที่ถูกกระทำรุนแรงมากน้อยเพียงใด การที่บุคคลอื่นล่วงรู้รายละเอียดของการสัมภาษณ์ อาจส่งผลทางลบแก่ผู้ให้ข้อมูลภายหลังการสัมภาษณ์ได้

3. การรักษาความลับของข้อมูล ผู้ศึกษาระมัดระวังไม่นำข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูลมาพูดคุยกันเอง แบบสอบถามที่ใช้และเทปบันทึกเสียงต้องเก็บไว้มิดชิด ไม่ปล่อยวางให้บุคคลอื่นๆ เปิดอ่านได้โดยพลการ

4. การให้ความเคารพต่อการตัดสินใจของผู้ให้ข้อมูล ในกรณีที่พบกับผู้หญิงที่เผชิญหน้ากับความรุนแรง ผู้ศึกษาไม่พยายามโน้มน้าวหรือชี้นำผู้ให้ข้อมูลว่าควรจะตัดสินใจอย่างไรต่อความรุนแรงนั้นๆ